

Check Your Mezuzah: How Elul Protects the Entranceway to the New Year

הכנה לחודש אלול, תשע"ט [ישיבת רבנו יצחק אלחנן]

(1) דברים (ואתחנן) – פרק ו, פסוק ט
וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ.

(2) דברים (עקב) – פרק יא, פסוק כ
וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ.

(3) קיצור שולחן ערוך - סימן קכח, סעיף ג
אנשי מעשה נוהגין לבדוק בחודש הזה תפילין ומזוזות שלהן, וכל אשר ימצא שם בדק בשאר מצות יתקנו.

(4) רמב"ם – הלכות תשובה, פרק ג, הלכה ד
אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר: **עורו ישינים משנתכם**, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, ונפשיו במעשיכם, וחזרו בתשובה וזכרו בנראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, וְשׁוֹגִים כֹּל שְׁנָתְךָ בַּהֶבֶל וְרִיק אֲשֶׁר לֹא יוֹעִיל וְלֹא יציל, הִבִּיטוּ לנפשותיכם וְהִטִּיבוּ דרכיכם וּמַעַלְלֵיכֶם...

(5) רמב"ם – הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה, פרק ו, הלכה יג
חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים...

(6) ברש"י – פרק ג, פסוק טו
וְאִיבָה אֲשִׁית בִּינְךָ וּבִין הָאֲשֵׁה, וּבִין זֶרְעֶךָ וּבִין זֶרְעָה: הוּא יְשׁוּפֶךָ רֹאשׁ, וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עֶקֶב.

(7) כלי יקר (שם)
הוא יְשׁוּפֶךָ רֹאשׁ, וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עֶקֶב. רוב המפרשים אמרו שהיצר הרע מושך כוחו מן הנחש הקדמוני, והיצר הרע דומה בתחילה לחוט של עכביש ואחר כך לעבותות העגלה, לכך נאמר "הוא יְשׁוּפֶךָ רֹאשׁ" כי אם יהיה זריז ויצא וילחם ביצרו הרע בראש, רצה לומר בהתחלה תיכף בבואו אליו, אז "הוא יְשׁוּפֶךָ", כי בנקל ינצחו האדם וינתקו מעליו כאשר ינתק פתיל חוט של עכביש. אמנם אם בראש דבריו יתן מקום ליצרו וילך אחרי עצתו יום אחר יום עד שנעשה חזק כעבותות העגלה, אז קשה לנצחו, ואדרבא הוא ינצח. לכך נאמר אל הנחש "וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עֶקֶב" כי העקב היינו הסוף, ורצה בזה שאם בסוף רצה להלחם בך, אז "אַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ" ותנצחו כי יהיה קשה על האדם לנתק עבותות העגלה מעליו, כי כבר קשור בו היצר הרע בעבותות אהבה בתענוגים...

(8) זוהר – פרשת בראשית דף לה: (וע"ע מסכת בבא מציעא דף פד.)
דהא יעקב דוגמא דאדם הראשון הוה, ושופריה דיעקב שופריה דאדם הראשון הוה...

(9) בראשית (תולדות) – פרק כה, פסוקים כה-כו
וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כֹּלֹ כְּאֲדָרְתִּי שְׁעָרַי וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֶשׂוֹ. וְאַחֲרָי כֹּן יָצָא אָחִיו וַיִּדּוּ אֶחָזֶת בְּעֶקֶב עֶשׂוֹ, וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אִתָּם.

(10) מסכת סוכה דף נב:
אמר רבא: בתחלה קראו הלך, ולבסוף קראו אורח, ולבסוף קראו איש, שנאמר "וַיָּבֵא הֶלֶךְ לְאִישׁ הָעֶשְׂרִי וַיַּחְמַל לְקַחַת מִצְאָנוּ וּמִבְּקָרוֹ לְעֲשׂוֹת לְאִרְחֵי הַבָּא לוֹ וַיִּקַּח אֶת כַּבֶּשֶׁת הָאִישׁ הָרִאשׁ וַיַּעֲשֶׂה לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו" (שמואל ב ב יב, ד).

¹ תש"י (שם) – "ויקרא שמו יעקב - הקב"ה. דבר אחר אביו קרא לו יעקב על שם אחיזת העקב."

11) נתיב מצותיך – שביל התורה, נתיב א, אות י (ר' יצחק אייזיק ספרין מקאמרנא זי"ע)
יצ"ר הר"ע נקרא הלך ארץ איש, במספר השוה [=575]...

12) שמות (בא) – פרק יב, פסוק כב
ולקחתם אגדת אזור וטבלתם בדם אֶשֶׁר בַּסֶּף, וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מִן הַדָּם אֶשֶׁר בַּסֶּף, וְאֵתֶם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר.

13) מדרש שמות רבה – פרשה יז, אות ג
"וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף", בזכות אברהם, "וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת", בזכות יצחק ויעקב, ובזכותם ראה את הדם ולא יתן המשחית.

14) מעשה רוקח – פרשת קרח (ר' אלעזר רוקח מאמשטרדם זצ"ל) [1665-1742]
המובחר. ואיתא במדרש פ"ר בא (שמ"ר ח, ג): 'על המשקוף על המזוזות' (ע"פ שמות יב ז), משקוף הוא נגד אברהם ושתי המזוזות הנה נגד יצחק ויעקב, ובודאי מזוזה של ימין שבו קובעין המזוזה הוא נגד יעקב, דידוע ליודעי חן (זוהר מנומה קטו, ב) דמדתו של יעקב ת"ת נוטה לימין ויצחק נגד מזוזה שמאלית שהוא גבורה.

15) בראשית – פרק ד, פסוק ז
הלוא אם תיטיב שאת, ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואלך תשוקתו ואתה תמשל בו.

16) אהל יעקב – פרשת בראשית (ר' יעקב קראנץ זצ"ל, המגיד מדובנא)
ביאורו שמעתי בשם אדוננו רשכבה"ג הגאון החסיד המנוח מוהר"ר אליהו מווילנא זצוק"ל: **כי אין להיצר הרע שליטה על האדם להטותו מדרך הטוב כי אם במקום שפתח פתוח לפניו ופרצה עומד נגדו, כמליצת רז"ל פרצה קורא לגנב (סוכה דף כו.), רצוני, שהדבר שעלה על רוחו לעשותו לה', עדנה היה בלבו על צד הספק אם לעשותו או לא, ולבו לא נכון עמו, או אז מקום להיצר לבא להשתרר עליו על ידי הפתח ההוא, ועל נקלה יכריענו לרצונו הרע אם לא יכבשנו בחזקה. לא כן אם האדם דעתו ורצונו שלם אתו, ותמים עם ה' עשות מה שצוה עליו, ודאי כי אין מקום להיצר לבוא אצלו, אשר על כן נשבעו דוד ובוועז ליצרים כדרש רז"ל, אך למען החליט הדבר להסיר הספק מלבם, כי הספק הוא פתח ומבוא ליצר הרע שיבוא, וזהו לפתח חטאת רובץ.**

17) ישמח ישראל – פרשת עקב (ר' יעקב חיים סופר זצ"ל, בעל כף החיים)
ולא תביא תועבה אל ביתך וכו'. יש רמז בזה אל יצר הרע שהוא תועבה, וידוע דיצר הרע בא בתחלה אל האדם בדרך מחשבה בעלמא עד שיתחזק מעט מעט על האדם, ואחרי כן מתגבר עליו ומחטיאו. וכן אמרו ז"ל במסכת סוכה (פ"ה): "אמר רבא: יצר הרע בתחלה קראו הלך, ולבסוף קראו ארח, ולבסוף קראו איש, שנאמר: "ויבא הלך" וכו'. ומבקר לאורח וכתוב: "ויעשה לאיש הבא אליו" עכ"ל. ואם כן צריך האדם לזהר בתחלה כשיבוא יצר הרע אליו במחשבה רעה להרחיקו מעליו, ור"ל שיסיר אותה המחשבה תיכף מלבו ואינה מניחה לנוח בלבו ואז האדם מתגבר על יצר הרע ואינו חוטא, אבל אם תשאר בלבו, אז יצר הרע מתגבר על האדם מעט מעט עד שמניחו לעשות אותה המחשבה להחטיאו. וזה שאמר: "ולא תביא תועבה אל ביתך – ר"ל לא תכניס מחשבה רעה של יצר הרע שהוא תועבה בקרבך. שאם כן והיית חרם כמור – ר"ל שיתחזק עליך ומחטיאך ותהא מהכת שלו שהם חרם, אלא שקץ תשקצנו – ר"ל שתסיר אותה המחשבה תיכף מלבך כמו השקץ, ועל ידי זה ותעב תתעבנו – כי לא תעשה עבירה, כי חרם הוא – ר"ל וישאר הוא לכדו